

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ МЕДІАПСИХОЛОГІЯ

Ступінь освіти	2й (магістерський)
Освітня програма	Журналістика, медіа-комунікації та PR; Маркетинг; Готельно-ресторанний бізнес, Туристична діяльність, Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Тривалість викладання	II семестр, 3 чверть
Заняття:	
Лекції	2 години на тиждень
Практичні	3 години на тиждень
Мова викладання	українська

Кафедра, що викладає: Маркетингу

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://mk.nmu.org.ua/ua/kaff/butirina.php>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams – група «Медіапсихологія»

Інформація про викладача:

Бутиріна Марія Валеріївна

професор кафедри маркетингу,

доктор наук із соціальних комунікацій

Персональна сторінка

<https://mk.nmu.org.ua/ua/kaff/butirina.php>

E-mail: butyrina.m.v@nmu.one

1. Анотація до курсу

Анотація до дисципліни «Медіапсихологія»

Дисципліна «Медіапсихологія» охоплює міждисциплінарні знання про психологічні аспекти взаємодії людини з медіапростором. Вона досліджує, як сучасна інформаційна реальність формує сприйняття, емоції та поведінку особистості, а також як людина виступає не лише споживачем, а й продуцентом медіаконтенту. Особлива увага приділяється психологічним закономірностям функціонування індивіда в умовах інформаційного суспільства та масової комунікації. Серед ключових феноменів, які аналізує дисципліна, важливе місце займає постправа — ситуація, коли об'єктивні факти поступаються місцем емоціям і особистим переконанням. Вивчаються механізми формування альтернативних реальностей та психологічні наслідки дезінформації для суспільства. Також дисципліна досліджує культуру скасування (cancel culture), що стала сучасним соціальним явищем у відповідь на неприйнятну поведінку публічних осіб. Аналізується психологічний вплив публічного осуду, механізми групового тиску та зворотні наслідки, такі як радикалізація поглядів та соціальна фрагментація.

Медіапсихологія звертає увагу на феномен мережевого активізму як нової форми соціальних протестів. Вивчається вплив соціальних мереж на формування колективних дій, мобілізацію громад та трансформацію психології протестних рухів. Особливе місце займає племеневе мислення (трайбалізм) — тенденція до об'єднання людей у групи на основі спільних переконань. Соціальні мережі сприяють цьому процесу, створюючи інформаційні бульбашки, які посилюють поляризацію та формують нові форми міжгрупової взаємодії. Ще одним важливим аспектом курсу є аналіз формування цифрової ідентичності, де людина створює та підтримує віртуальні образи, часто суттєво відмінні від реальної особистості. Вивчаються психологічні наслідки цього процесу, зокрема вплив на самооцінку та соціальну адаптацію.

Дисципліна також приділяє увагу психічним масовим явищам, закономірностям емоційних і когнітивних реакцій під впливом медіаконтенту, феномену вірусного поширення інформації та психологічним аспектам формування медійної довіри.

Медіапсихологія спрямована на розвиток у студентів критичного мислення, здатності розпізнавати маніпуляції та глибше розуміти механізми впливу медіа на сучасну людину. Цей курс допоможе майбутнім фахівцям ефективно взаємодіяти з медіапростором, приймаючи обґрунтовані рішення та зберігаючи психологічну стійкість.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування у студентів компетентностей в медіапсихології, що передбачає вміння застосувати відповідні знання для реалізації завдань медіавиробництва, убезпечення від медіавпливу тощо.

Завдання курсу:

- розуміння механізмів мас-медійного впливу на психіку людини, а також психологічних закономірностей медіавиробництва;
- орієнтування у психічних масовидних феноменах;
- усвідомлення та розуміння механізмів утворення та нейтралізації патогенних текстів у медіасередовищі, моральної паніки, яка інспірується медіа.
- набуття навичок та формування вмінь застосування набутих знань з медіапсихології для ефективного вирішення проблем медіавпливу.

3. Результати навчання:

- Здатність до аналізу психічних властивостей, станів і процесів, притаманних мас-медійній сфері
- Здатність ідентифікувати форми соціальної перцепції у медіавиробництві, виявляти ознаки медіавпливу на реципієнтів
- Здатність користуватися психологічним інструментарієм для аналізу медіасприйняття
- Розуміння роль масовидних явищ в глобалізованому суспільстві, відповідальності журналіста у їх продукуванні.

4. Структура курсу

Види та тематика навчальних занять	Внесок в загальну оцінку, %
ЛЕКЦІЇ	36
1.Медіапсихологія: передумови виникнення, основні напрями досліджень. - зміст поняття „медіапсихологія”; - передумови до виникнення такої наукової дисципліни; - напрями медіапсихологічних досліджень;	4
2.Різновиди медіатекстів: диференціація за ознакою типу мислення. - магічне мислення й міфологічний текст; - раціональне мислення й переконуючий текст; - позитивістське мислення й прагматичний текст; - гуманістичне мислення й смисловиявляючий текст.	4
3. Психологічні закономірності медіавиробництва й медіавпливу. - психологічні аспекти створення медіаконтенту;	4

Види та тематика навчальних занять	Внесок в загальну оцінку, %
- вплив медійного контенту на формування переконань і стереотипів; - роль медіа в когнітивних упередженнях (наприклад, підтвердження, фреймінг); - взаємозв'язок між медійними образами і соціальною ідентичністю; - техніки маніпуляції через медіа (пропаганда, реклама)	
<i>Контрольна робота, теми 1-3</i>	
4. Масовидні явища: поняття і види. -поняття „масовидні явища”, види масовидних явищ; -феномен і модуси постправди; -види медіавпливу: навіювання, зараження, наслідування й переконання; -трайбалізм як явище масифікації медіакористувачів; -науковий деніалізм.	4
5. Моральна паніка як медіаконструкт. -феномен моральної паніки; -механізми створення моральної паніки у мас-медіа; -історичні приклади моральної паніки; -спіраль девіації у моральній паніці.	4
6. Соціальна перцепція. -закономірності соціальної перцепції; -вплив на медіавиробництво й на медіасприйняття.; -каузальна атрибуція; -селективна типізація; -медіастереотипізація; -Cancel culture як форма цифрового медіаактивізму.	4
<i>Контрольна робота, теми 4-6</i>	
7. Когнітивні й емоційні аспекти застосування ЗМК. -культивуація знань у мас-медіа; -подвійна культивуація; -теорія резонансу; -теорія “відеонездужання”; -теорія основного напрямку; -теорія пробілу в знаннях.	4
8. Психологія мережевої комунікації. -форми комунікації в Інтернет; -явище Інтернет-адикції; -цифрова ідентичність та самопрезентація; -віртуальні спільноти та соціальна підтримка -соціальні мережі та їх вплив на міжособистісні взаємини.	4
9. Журналістське мислення як різновид професійного мислення. -логіко-дискурсивне та образно-інтуїтивне мислення;	4

Види та тематика навчальних занять	Внесок в загальну оцінку, %
-творче й догматичне мислення; -технократичне й гуманітарне мислення.	
<i>Контрольна робота, теми 7-9</i>	12
Практичні заняття	64
1. Практичне заняття "Аналіз кейсів Cancel culture".	10
2. Презентація обраного модусу феномени постправди.	10
3. Розробка анкети для вивчення явища Інтернет-адикції	8
4. Практичне завдання «Аналіз кейсів моральної паніки за участю медіа».	8
5. Підготовка презентації відповідно до теми "Культивация знань у медіа"	8
6. Практичне завдання «Побудова дітекс-діаграми журналістського тексту»	8
7. Підготовка доповіді відповідно до теми лекції "Психологія мережевої комунікації"	10
Усього	100

Інформація для здобувачів заочної форми навчання. На сайті НТУ «ДП» розміщено графік навчального процесу. Протягом року передбачено заняття з викладачем відповідно до розкладу: 4 год. лекційних занять, 4 год. практичних занять, Решту практичних завдань здобувач опановує самостійно. Здобувачі заочної форми навчання виконують передбачені навчальним планом індивідуальні завдання (контрольні роботи, курсові проекти та роботи тощо) та подають їх на кафедри на початку сесії, обов'язково до проведення контрольних заходів з дисципліни. Умови завдань розміщено на сторінці курсу на платформі Moodle. Форма контролю – диференційований залік.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення*

На навчальних заняттях студенти повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; перевірений доступ до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle; інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point); активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Office365. При виконанні практичних та самостійних завдань студенти використовують графічний редактор Canva.

6. Система оцінювання та вимоги

а. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

б. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами здачі 3 тестових контрольних робіт, кожна з яких містить тестові запитання різного рівня складності (розподіл у відсотках за окремими контрольними роботами див. в таблиці розділу 4). Загалом за 3 контрольні тестові роботи отримується максимум 36 балів, тобто 36 % від загальної оцінки за дисципліну.

Практичні роботи (7 робіт – у вигляді індивідуального завдання з кожної, розподіл у відсотках див. в таблиці розділу 4) звіт з кожної роботи формується в письмовому вигляді, загалом 7 практичних робіт враховуються як 64 % (максимум 64 бали). У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується максимум 64 бали.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Максимальне оцінювання поточного контролю в балах:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
36	64	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку, якщо здобувач за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться підсумкове оцінювання (диференційований залік) під час сесії.

Диференційований залік проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **20 тестових завдань** з чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 3 бали (**разом 60 балів**) та **4 відкритих питання** з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 10 балів (**разом 40 балів**), причому:

- 10 балів – відповідність еталону;
- 8-9 балів – відповідність еталону з незначними помилками;
- 5-7 балів – часткова відповідність еталону, питання розкриті не в повній мірі;
- 2-4 бали – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;

- 1 бал – фрагментарні результати у відповідності до теми запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

6. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка" <https://cutt.ly/IBesJEC>

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика. Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану корпоративну університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання. Перескладання підсумкового оцінювання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять.

З 24.02.2022 реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2025-2026 навчальному році освітня діяльність здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації.

Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «команди» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової

можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують.

Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації факультету.

7.6. Бонуси

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції та беруть участь у конференціях, конкурсах тощо отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

7.7. Участь в анкетуванні

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувача вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Медіапсихологія».

8. Методи навчання

Лекційні заняття мають інтерактивний, науково-пізнавальний характер. Застосовуються проблемні, інтерактивні, інформаційно-комп'ютерні, саморозвиткові, колективні та інтегративні, контекстні технології навчання, лекції-дискусії, технології змішаного навчання.

На практичних заняттях застосовуються наступні методи: кейс-метод, методи аналізу, синтезу, порівняння, ситуаційні завдання, інтерактивні методи, практичні задачі для розв'язання, підготовка презентацій з використанням сучасних програмних засобів.

8. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Бутиріна М.В. Медіафейки: замах на дійсність в епоху постправди. Актуальні тренди сучасного комунікативного простору : колективна монографія / за заг. ред. В.Д. Демченка. Дніпро : ГРАНІ, 2020. С. 13–25.

2. Бутиріна М.В. Даркнет: метафоричні та фактологічні наративи електронного фронтиру. Медіанаративи: колективна монографія. Дніпро: Ліра,

2022. С. 102-114.

4. Вітюк Н.Р. Медіапсихологія : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Психологія». Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2017. 112 с.

5. Зражевська Н. Теорія медій та суспільства. Київ: [Київ. ун-т ім. Б. Грінченка], 2021. 192 с.

6. Найдьонова Л.А. Медіапсихологія воєнного часу: Електронний підручник. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, 2022. 344 с.

7. Соціально-психологічні та психолого-педагогічні засади організації медіаосвітимолоді : [монографія] / Л. А. Найдьонова, О. Л. Вознесенська, Г. В. Мироненко, М. І. Найдьонов, Н. О. Обухова, Н. І. Череповська, Н. С. Шишко ; за ред. Л. А. Найдьонової ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. – 278 с.

8. Субашкевич І. Р. Формування медіаосвіченості студентської молоді: монографія / І.Р. Субашкевич. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 249 с.

9. Mariia Butyrina, Viktoriia Shabunina, Żanna Osikowicz, Maria Komova, Oksana Tur. Cancel Culture as a Discursive Event: on the Use of CDA in Social Media Research. 2024. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3851/paper10.pdf>

10. Mariia Butyrina Viktoriia Shabunina, Oksana Tur. Discourse of User Comments in the System of Media Influence on Public Opinion: to the Application of Critical Discourse Analysis in the Study of Social Networks. 2023. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3396/paper38.pdf>

11. M. Butyrina, V. Shabunina, Ż. Osikowicz, M. Komova, O. Tur. Cancel Culture as a Discursive Event: on the Use of CDA in Social Media Research. SCIA-2024: 3rd International Workshop on Social Communication and Information Activity in Digital Humanities, October 31, 2024, Lviv, Ukraine.

Допоміжні

1. Макаренко Н. М. Самостійне вивчення курсу медіапсихології. Кривий Ріг, 2020. 154 с.

2. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів. Ред. В. Ф. Іванов. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 100 с.

3. West R, Bailey K. The Oxford handbook of media psychology. 2019. <https://global.oup.com/academic/product/the-oxford-handbook-of-media-psychology-9780199394821?cc=ru&lang=en>

Електронні інформаційні ресурси:

1. <https://link.springer.com/> (доступ до електронних ресурсів видавництва

Springer. (англ., нім.), що містить архіви провідних світових періодичних видань з психології, соціальних комунікацій, журналістики тощо).

2. <https://journals.sagepub.com/action/showPublications> (періодичні видання гуманітарного спрямування).

3. Інтернет-портал Media Sapiens.